

Etusivu>Sinun oikeutesi>Rikoksen uhri>Korvaukset>Vahingonkorvauksen vaatiminen rikosentekijältä

Vahingonkorvauksen vaatiminen rikosentekijältä

Italia

Miten vaadin vahingonkorvausta tai muuta hyvitystä rikosentekijältä rikosoikeudellisessa menettelyssä, ja kenelle tällainen vaatimus pitäisi osoittaa?

Rikosentekijän on korvattava uhrille aiheutunut vahinko. Rikoslain (*codice penale, c.p.*) 185 §:n mukaan rikoksella aiheutettu vahinko on korvattava siviilioikeuden säännösten nojalla. Rikosentekijän ja henkilöiden, jotka ovat siviilioikeuden säännösten mukaan vastuussa rikosentekijän teosta, on korvattava rikoksella aiheutettu aineellinen tai aineeton vahinko. Rikoksella aiheutettu vahinko on siis korvattava, vaikka vahinko ei olisi aineellinen (siviililaki *codice civile*, 2059 §).

Uhri voi hakea vahingonkorvausta kahdella tavalla.

Hän voi nostaa siviilikanteen rikosoikeudellisessa menettelyssä: tässä tapauksessa rikostuomioistuin määrää oikeudenkäynnin päätteeksi vahingonkorvauksen maksamisesta tai vahvistaa oikeuden korvaukseen ja siirtää korvaussumman määrittämisen siviilituomioistuimen (*giudice civile*) ratkaistavaksi. Rikosprosessilain (*codice di procedura penale, c.p.p.*) 74 §:ssä säädetään, että henkilö, jolle rikos on aiheuttanut vahinkoa, tai hänen yleisseuraannon saajansa, voivat rikosoikeudenkäynnissä esittää rikoksesta syytettyä henkilöä ja siviilioikeudellisessa vastuussa olevaa henkilöä vastaan siviilioikeudellisen palauttamis- ja vahingonkorvausvaatimuksen, josta säädetään rikoslain 185 §:ssä.

Uhri voi viedä asian myös suoraan siviilituomioistuimeen nostamalla siellä vahingonkorvauskanteen.

Siviili- ja rikoskanteen välistä suhdetta säännellään rikosprosessilain 75 §:ssä: Siviilituomioistuimessa nostettu siviilikanne voidaan siirtää rikosoikeudelliseen menettelyyn niin kauan kuin siviilituomioistuin ei ole antanut tuomiota pääasiassa tai annettu tuomio ei ole tullut lainvoimaiseksi. Tällöin siviilikanne perutaan, ja rikostuomioistuin tekee ratkaisun myös siviilioikeudenkäynnin kuluista. Jos siviilikannetta ei siirretä rikostuomioistuimeen tai jos se on nostettu niin myöhään, että sitä ei enää voida siirtää, sen käsittely jatkuu siviilituomioistuimessa. Jos kanne syytettyä vastaan nostetaan siviilituomioistuimessa sen jälkeen, kun siviilikanne on nostettu rikosoikeudellisessa menettelyssä tai sen jälkeen kun rikostuomio on annettu ensimmäisessä oikeusasteessa, siviilioikeudenkäyntimenettely keskeytetään, kunnes rikostuomio on annettu ja se on tullut lainvoimaiseksi, laissa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta.

Missä rikosoikeudellisen menettelyn vaiheessa tällainen vaatimus olisi esitettävä?

Vahingonkorvausvaatimuksen voi esittää valmistelemaan istuntoon mennessä ja sen jälkeenkin niin kauan kuin rikosprosessilain 484 §:ssä tarkoitettuja vaiheita (käsittelyä edeltävät vaiheet) ei ole saatu päätökseen. Tätä määräaikaa on noudatettava oikeudenmenetyksen uhalla. Jos vaatimus esitetään rikosprosessilain 468 §:n 1 momentissa säädetyn todistajien, asiantuntijoiden ja teknisten neuvonantajien kuultavaksi kutsumista koskevan määräajan päätyttyä, asianomistaja ei voi käyttää oikeutta toimittaa luetteloita tällaisista todistajista, asiantuntijoista tai neuvonantajista. Kun vaatimus on esitetty, vahinkoa kärsineestä tulee oikeudenkäynnin asianosainen kaikissa oikeusasteissa, paitsi jos hänet on suljettu menettelyn ulkopuolelle tai hän on omasta tahdostaan luopunut vaatimuksesta. Rikosoikeudellisessa menettelyssä nostettu siviilikanne voi raueta kahdessa tapauksessa: 1) Syyttäjä, syytetty ja siviilioikeudellisessa vastuussa oleva pyytävät asianomistajan sulkemista menettelyn ulkopuolelle (rikosprosessilain 80 §) tai tuomari virkansa puolesta niin määrää ennen kuin käsittely on aloitettu ensimmäisessä asteessa (rikosprosessilain 81 §). 2) Kanne peruutetaan perustuslain nojalla. Se voidaan peruuttaa missä tahansa menettelyn vaiheessa tai oikeusasteessa asianosaisen tai hänen edustajansa kirjallisesta tai suullisesta ilmoituksesta. Kanne katsotaan hiljaisesti peruutetuksi, jos asianomistaja ei esitä lausumaa tai hän on nostanut kanteen siviilituomioistuimessa (rikosprosessilain 82 §).

Millaisia vaatimuksia voin esittää, ja missä muodossa vaatimus olisi esitettävä (vaatimuksen kokonaismäärä vai erittely yksittäisistä vahingoista, ansionmenetyksistä ja koroista, vai molemmat)?

Uhri voi vaatia korvausta mistä tahansa aineettomasta tai aineellisesta vahingosta, aiheutuneista sairauskuluista, oikeusapukuluista ja teknisten neuvonantajien kuluista sekä muista rikoksen aiheuttamista, toteen näytetyistä kuluista.

Onko tällaisen vaatimuksen esittämistä varten olemassa erityinen lomake?

Italian rikosoikeudenkäyntimenettelyä varten ei ole olemassa virallisia lomakkeita, mutta seuraavien edellytysten on täyttyttävä:

Hakijan on oltava asianosaiskelpoinen. Vahingonkorvausvaatimus toimitetaan sen tuomioistuimen kansliaan, joka käsittelee asian, tai se esitetään tuomioistuimen istunnossa. Siinä on tutkimatta jättämisen uhalla mainittava seuraavat seikat: a) tiedot luonnollisesta henkilöstä tai sen yhdistyksen tai yrityksen nimi, joka vaatii vahingonkorvausta, ja hänen tai sen laillisen edustajan tiedot; b) tiedot vastaajasta, jolta korvausta haetaan, tai muut henkilötiedot, joiden avulla hänet voidaan tunnistaa; c) kantajan asianajajan etu- ja sukunimi ja maininta hänelle annetusta valtakirjasta; d) vahingonkorvausvaatimuksen perustelut; e) asianajajan allekirjoitus. Jos vahingonkorvausvaatimus esitetään tuomioistuinikäsihtely ulkopuolella, kantajan on annettava se tiedoksi muille asianosaisille. Vaatimus tulee voimaan kunkin asianosaisen kohdalla päivänä, jona se annetaan heille tiedoksi. Jos asianajajan valtakirjaa ei ole liitetty vahingonkorvausvaatimuksen alalaitaan tai marginaaliin vaan se on annettu jollakin muulla rikosprosessilain 100 §:n 1 ja 2 momenteissa tarkoitettulla tavalla, se on toimitettava tuomioistuimen kansliaan tai esitettävä oikeuden istunnossa yhdessä vahingonkorvausvaatimuksen kanssa.

Mitä näyttöä korvausvaatimuksen tueksi on esitettävä?

Rikosoikeudellisessa menettelyssä siviilikanne on alisteinen syyllisyyden tai syyttömyyden selvittämiseksi. Vastaajan syyllisyyden toteen näyttäminen on syyttäjänviraston tehtävä. Kantaja voi kuitenkin osallistua todisteluun etenkin hänelle aiheutuneen vahingon luonteen ja laajuuden osalta.

Siviilituomioistuimessa puolestaan todistelutaakka on yleensä uhrilla: hänen on näytettävä toteen, myös olettamien osalta, aiheutuneen vahingon laajuus (esim. lääkärin todistuksin).

Voinko saada oikeusapua ennen oikeudenkäyntiä tai sen aikana? Voinko saada oikeusapua, vaikka en asu maassa, jossa oikeudenkäynti tapahtuu?

Valtion kustantamaa oikeusapua voivat saada henkilöt, joiden tulot eivät ylitä määrättyä vuositulorajaa. Sitä voivat saada niin Italian kansalaiset kuin ulkomaalaiset, kunhan menettely käydään Italiassa. Asiasta säädetään vuonna 2002 annetussa presidentin asetuksessa (*decreto del presidente della Repubblica, DPR*) nro 115.

Missä tapauksissa rikostuomioistuin hylkää vaatimukseni rikosentekijää vastaan tai kieltäytyy ratkaisemasta vaatimusta?

Vaatimus hylätään rikosoikeudellisessa menettelyssä, jos vastaaja vapautetaan syytteestä. Vahingonkorvausvaatimusta ei voida ottaa käsiteltäväksi, jos se esitetään istunnossa, joka järjestetään esitutkinnassa esitetyt rangaistuksen määrittämiseksi. Vahingonkorvausvaatimusta ei oteta käsiteltäväksi myöskään istunnossa, joka järjestetään rangaistuksen määrittämiseksi, kun päätöstä antaa tuomio ilman istutokäsittelyä (*decreto penale* tai *decreto di giudizio immediato*) on vastustettu. Vahingonkorvausvaatimusta ei voi esittää myöskään tietyissä laissa säädettyissä tapauksissa, kuten alaikäisiä koskeissa rikosoikeudellisissa menettelyissä.

Voinko valittaa tällaisesta ratkaisusta tai hakea muuta hyvitystä?

Kun tuomio on annettu käsittelyn päätteeksi ensimmäisessä oikeusasteessa tai muutoksenhakuasteessa, ja jos lopullisen päätöksen ei katsota olevan vahinkoa kärsineen osapuolen edun mukainen, asianomistaja voi valittaa päätöksestä asianajajansa välityksellä siviilioikeudellisia korvausvaatimuksia koskevien säännösten mukaisesti. Tuomiolla, jolla mahdollisesti muutetaan ensimmäisessä oikeusasteessa annettua tuomiota siviilioikeudellisten seikkojen eli korvauksen osalta, mitätöidään aiemman tuomion korvaukseen liittyvät haitalliset vaikutukset. Se ei kuitenkaan vaikuta vastaajan rikosoikeudelliseen vastuuseen. (Jos vastaaja on todettu rikosoikeudellisesta näkökulmasta syyttömäksi, hänet katsotaan sellaiseksi myös sen jälkeen, kun tuomiota on muutettu asianomistajan eduksi.) Rikostuomioistuimen päätös vastaajan rikosoikeudellisesta vastuusta pysyy näin ollen muuttumattomana, jos ainoastaan asianomistaja valittaa vapauttavasta tuomiosta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomio, jolla vastaaja vapautetaan rikosoikeudellisesta näkökulmasta, ja muutoksenhakuasteen tuomio, jossa vahvistetaan rikosta koskevat tosiseikat vahingonkorvauksen perustaksi, voivat näin ollen poiketa toisistaan konkreettisesti ja objektiivisesti asianomistajana tekemän valituksen seurauksena. Kyse on näin ollen hyvin arkaluonteisesta ja teknisestä asiasta.

Jos tuomioistuin myöntää minulle vahingonkorvausta, kuinka voin varmistaa, että rikoksentekijää vastaan annettu tuomio pannaan täytäntöön, ja mitä apua voin saada tämän varmistamiseksi?

Vahingonkorvaustuomio julistetaan asianomistajan pyynnöstä väliaikaisesti täytäntöönpanokelpoiseksi perustelluista syistä. Ennakkomaksun maksamiseen velvoittava tuomio on puolestaan aina välittömästi täytäntöönpanokelpoinen. Kun tuomio on täytäntöönpanokelpoinen, osapuoli voi vaatia pakkotäytäntöönpanoa siviilioikeudellista menettelyä koskevien säännösten nojalla.

Päivitetty viimeksi: 16/09/2021

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.